

Muzieklijst voor muziek-luistergroepen

Lijst luisterwijzers voor muziek-luistergroepen, 2018-2019

Het aantal duidt op het niveau van de muziek-luisterwijzer. Zie voor de toelichting pagina 9.

RENAISSANCE

Monteverdi - *Maria Vespers*

Z16-05. Gecomponeerd in 1610. Duurt 1 uur en 40 minuten.

Het begin van de 17e eeuw vormt een keerpunt in de muziekgeschiedenis. De eerste opera's worden geschreven, instrumentale muziek krijgt een zelfstandige rol en menselijke emoties komen centraal te staan in de vocale muziek. Claudio Monteverdi staat in het centrum van deze ontwikkelingen. Zijn *Maria Vespers* is levendige (kerk)muziek vol afwisseling: grootschalig en intiem, uitbundig en ingetogen. De vocale solo's doen in virtuositeit niet onder voor opera-aria's, de rijkdom aan instrumenten zorgt voor een scala aan klankkleuren.

Muziek uit de tijd van Karel V

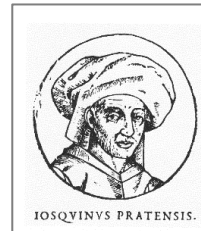
Z17-01. Gecomponeerd tussen ± 1500 en 1550. Duurt ca. 30 minuten.

Muziek uit de eerste helft van de zestiende eeuw wordt gekenmerkt door diversiteit. Franco-Vlaamse componisten spelen met hun verfijnde polyfone stijl een belangrijke rol in het muzikleven aan alle belangrijke hoven in Europa. Er zijn veel verschillende muzikale genres, wereldlijke muziek en puur instrumentale muziek zijn in opkomst ten tijde van Karel V. Aan de hand van de cd 'Carlos V - La canción del emperador' door het ensemble Hespèrion XXI bespreekt de leeswijzer een aantal muziekstukken die tezamen een beeld geven van de muziek uit de vroege 16e eeuw.

Josquin des Prez - *Wereldlijke composities*

Z16-07. Gecomponeerd tussen ca. 1475 en 1521. Duurt ca. 22 min.

Josquin des Prez is een van de belangrijkste componisten uit de renaissance. Tijdens zijn leven was hij al beroemd, belangrijke vorsten vroegen hem om zanger of componist aan hun hof te worden. Josquin is een van de grondleggers van een nieuwe Renaissance-stijl die anderhalve eeuw lang in heel Europa wordt nagevolgd. Uit zijn ca. 200 overgeleverde werken (missen, motetten en wereldlijke werken) is een keuze gemaakt van 11 composities uit Josquins wereldlijke repertoire.

BAROK

J.S. Bach, *Brandenburgse Concerten nr. 2 en 4* (1721)

Z18-01. Gecomponeerd 1721. Duurt 30 minuten.

De *Brandenburgse Concerten* van Johann Sebastian Bach zijn instrumentale composities in de stijl van de Italiaanse barok. In elk van de zes concerten krijgen enkele instrumenten bij toerbeurt een *solo*-rol, waarbij de musici hun vaardigheden op hun instrument kunnen etaleren. Even later voegen ze zich weer in het geheel (de *tutti*). *Solo*- en *tutti*-delen wisselen elkaar af en maken de *Brandenburgse Concerten* tot ongecompliceerde en aangename muziek. Van de zes concerten worden er twee in deze luisterwijzer besproken: het tweede concert waarin trompet, hobo, altblokfluit en viool met elkaar 'wedijveren' om de aandacht van de luisteraar, en het vierde concert waarin twee

altblokfluiten en de viool in prachtige en zeer virtuoze solistische passages proberen elkaar de loef af te steken.

Johann Sebastian Bach - *Hohe Messe* 🎵

Z17-02. Gecomponeerd tussen 1747 en 1749. Duurt ca. 110 minuten.

Al jaren voert de Mattheus-passie de *Hart & Ziel Lijst* aan. Maar in het buitenland wordt juist de Hohe Messe of wel de mis in h-Moll, het meest opgevoerd. Bach schreef deze mis op het einde van zijn leven. Naast nieuwe ideeën verwerkte hij er al zijn mooiste en geliefdste composities in. Deze luisterwijzer biedt een introductie in het werk en er wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis. Juist de variatie van alle muzikdelen maakt het luisteren boeiend. Het is een lang stuk: dus voor twee

besprekingen of u kiest uw lievelingsstukken voor de bespreking.

Johann Sebastian Bach - *Goldbergvariaties* 🎵🎵

Z16-01. Gecomponeerd in 1741. Duurt ca. 45 minuten of 90 min. met herhalingen.

In 1741 bracht Bach het vierde deel van zijn *Clavierübung* uit: *Aria mit verschiedenen Veränderungen vors Clavicimbal mit 2 Manualen*. Ze zijn bekend geworden als de Goldbergvariaties. Dit muzikale

bouwwerk wordt als een van de belangrijkste klaviercomposities uit de West-Europese muziektraditie beschouwd, met een prachtige balans tussen ratio en gevoel, structuur en speelse expressie, ingetogenheid en virtuositeit, weemoed en extase. Via deze muziekwijzer verdiept u uw kennis en inzicht in de adembenemende rijkdom en complexiteit van deze variaties. Als de aria aan het eind van de cyclus weer klinkt zijn de noten dezelfde, maar realiseren we ons vol verbazing en verwondering dat

we ondergedompeld zijn geweest in een muzikale wereld met een schoonheid zonder weerga.

Bach-Busoni, *Chaconne* 🎵 / 🎵🎵

Z18-02. Gecomponeerd in 1720 en 1893. Duurt ca. 31 minuten.

De *chaconne* van J.S. Bach uit 1720 is één is van de bekendste werken voor soloviool. Het bestaat uit een groot aantal variaties op een basmelodie. Het is een monument van ontzagwekkende inventiviteit en toont een diepgaand inzicht in de speelmogelijkheden van de viool. Nadien hebben anderen hiervan

versies gemaakt voor verschillende instrumenten. De bekendste is die van Ferruccio Busoni voor piano uit 1893 in een virtuoze, romantische stijl, waarin rustige, soms verstilde momenten worden afgewisseld door razendsnelle passages en spectaculaire climaxen. De luisterwijzer volgt het origineel van Bach en de pianoversie van Busoni op de voet.

Giovanni Gabrieli, *Muziek voor de San Marco* 🎵

Z18-06. Gecomponeerd ca. 1600. Duurt ca. 40 minuten.

Venetië, rond het jaar 1600. Stelt u zich die tijd voor, en bezoek in gedachten de prachtige San Marco kerk. Luister naar de concerten die daar gegeven werden, met de (voor die tijd) vernieuwende muziek van Giovanni Gabrieli (ca. 1555/57–1612). Zangers, blazers en strijkers staan verspreid opgesteld in de ruimte, waardoor

een spectaculair stereo-effect ontstaat. Geniet van de grootse klanken die destijds een verpletterende indruk maakten en die ook nu nog de luisteraar in vervoering brengen.

In deze luisterwijzer worden enkele hoogtepunten uit Gabrieli's oeuvre besproken, zowel puur instrumentale werken als gemengd instrumentaal/vocale kerkmuziek.

Henry Purcell - *Dido and Aeneas* 🎵

Z16-09. Opera voor het eerst opgevoerd: 1689. Duurt ca. 55 minuten.

Deze opera gaat over de kortstondige, heftige liefdesaffaire tussen de uit Troje gevluchte Aeneas en Dido, koningin van Carthago, naar het verhaal van Vergilius. Gekozen is voor de filmuitvoering met dirigent Richard Hickox op YouTube.

Het bekendste onderdeel is de klaagzang van Dido, vaak aangemerkt als één van de meest indringende uit de muziekgeschiedenis. De opera biedt volop afwisseling: behalve de liefdesaffaire die eindigt met het vertrek van Aeneas en Dido's dood uit wanhoop, ook samenzweringen van heksen, een jachtpartij en verschillende dansen. De muziek spreekt direct aan en heeft sterke emotionele uitdrukingskracht zonder hol vocaal vertoon.

Heinrich Schütz - *Musikalischen Exequien* 🎵

Z17-12. Gecomponeerd in 1635. Ca. 35 minuten.

Tijdens de Dertigjarige Oorlog, begin zeventiende eeuw, was het leven in Duitsland geen pretje. Katholieken en gereformeerden bestreden elkaar op leven en dood. Onder die omstandigheden schreef Heinrich Schütz de prachtigste muziek. Met eenvoudige middelen weet hij een maximum aan muzikale intensiteit over te brengen, beïnvloed als hij was door de exuberante muziek die in die tijd in Italië opgang deed. De *Musikalischen Exequien* componeerde hij voor de begrafenis van de Graaf van

Gera. Droefenis blijkt ook deze keer weer de mooiste muziek op te leveren. Kleurrijke koormuziek, afgewisseld door instrumentale delen, die ook nu nog veel muzikliefhebbers aanspreekt.

Antonio Vivaldi, *De Vier Jaargetijden* (1723) 🎵

Z18-09. Gecomponeerd 1723. Duurt ca 40 minuten.

Wie kent ze niet, de beroemde *Vier Jaargetijden* van Vivaldi? Iedere dag is er wel een deel op de radio te horen, steevast prijken de vier concerten in de top-100 van meest geliefde klassieke werken. Hoe slaagde Vivaldi erin om de verschillende karakters van de vier seizoenen in muziek uit te drukken? Huiver mee met *L'inverno* (De winter), hoor de lente ontwaken in *La primavera* (De lente), ervaar hoe

zinderende warmte klinkt in *L'estate* (De zomer) en droom weg met de melancholische klanken van *L'autunno* (De herfst).

Le quattro stagioni, vier korte concerten voor viool en strijkers.

WEENSE KLASSIEKEN

Ludwig von Beethoven - *Diabelli-varianties* 🎵🎵🎵

Z17-04. Eerste uitgave 1823. Duurt ca.55 minuten.

Tussen 1819 en 1823 componeerde Beethoven op een eenvoudige wals van de muzikuitgever Anton Diabelli, een reeks van 33 varianties. Van huis uit was Beethoven pianist, maar vanwege zijn doofheid kon hij al vele jaren niet meer spelen voor publiek. De muziek in zijn hoofd kon hij alleen nog kwijt op papier. De Diabelli-varianties zijn 'de finale' van een imposant piano-oeuvre. Alles wat hij aan

expressiemogelijkheden voor de piano in huis heeft, is erin te horen. Deze varianties op een 'onnozel en banaal' walsje zijn een hommage geworden, niet alleen aan zijn instrument, maar ook aan de door Beethoven zeer bewonderde Bach, Haydn en Mozart.

Ludwig van Beethoven - De 'Eroica', Symfonie no. 3 in Es-groot opus 55. 🎵

Z16-02. Duurt ca. 54 minuten.

De compositie ontstond in 1803/1804 ter ere van Napoleon Bonaparte, echter nadat Napoleon zichzelf tot keizer kroonde veranderde Beethoven de titel.

De muzikale stijl van de symfonie is te plaatsen tussen het classicisme en de romantiek. De luisterwijzer gaat in op het horen van de kenmerken van beide stijlen. De symfonie bestaat uit vier delen, waarin een programma (in de zin

dat de muziek iets van de buitenmuzikale werkelijkheid moet uitbeelden) tot uitdrukking wordt gebracht.

Ludwig van Beethoven, twee Pianosonates, o.a. 'De Mondschein' 🎵

Z18-03. Gecomponeerd 1796 en 1802. Duur: Sonate nr. 3 circa 25 minuten, Sonate nr. 14 (Mondschein) ca. 15 minuten

Ludwig van Beethoven schreef 32 pianosonates. De 14^e sonate, de *Mondscheinsonate*, is geliefd vanaf zijn verschijning en geniet tot op de dag van vandaag een grote populariteit. In deze luisterwijzer wordt de *Mondscheinsonate* vergeleken met een enkele jaren eerder verschenen (vroeg) sonate van Beethoven.

Na de bespreking van de wijzer weet u waarom de *Mondschein* gezien kan worden als een scharnierpunt in Beethovens piano-oeuvre.

Joseph Haydn - Symphonie no. 92. in G major (Oxford) 🎵

Z17-07. Gecomponeerd in 1787. Duurt ca. 25 minuten.

De Symphonie no. 92 in G major ('Oxford') Hob. I:92 van Haydn (1732-

1809) is een laat voorbeeld van de lange reeks symfonieën die Haydn heeft gecomponeerd. Haydns muziek heeft vele musici na hem geïnspireerd. De kennis van zijn muziek geeft ons meer begrip van de muziek van vele componisten na zijn tijd. Haydns muziek is 'luistermuziek', toegankelijke muziek, minder 'emotioneel' dan de muziek van de Romantiek. Dit wil niet zeggen dat er geen originele, en voor zijn tijd nieuwe vondsten in zijn te ontdekken.

Luister naar prachtige muziek gecomponeerd door een van de grondleggers van de symfonie.

Wolfgang Amadeus Mozart - Le Nozze di Figaro 🎵

Z16-06. Gecomponeerd in 1786. Duurt ca. 3 uur.

Le Nozze di Figaro is de eerste en één van de meest bekende van de drie 'Italiaanse' opera's van Mozart. De opera bevat vier akten en het libretto is gebaseerd op een blijspel. Het verhaal speelt zich af op een dag waarin allerlei komische en ook tragikomische ontwikkelingen plaatsvinden in het paleis

van de Graaf Almaviva.

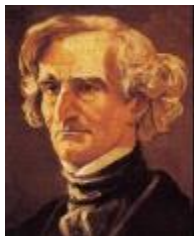
De opera geeft ook impliciet commentaar op sociale en morele kwesties van de achttiende eeuw. De muziek is zeer toegankelijk en diverse melodieën zijn herkenbaar. De gekozen opera voor deze luisterwijzer wordt in historische kostuums gespeeld.

De muzikwijzer gaat in op zowel de muziek als de dramatische uitvoering van de opera.

ROMANTIEK

Hector Berlioz - *Symphonie Fantastique* 🎵

Z16-03. Gecomponeerd in 1830. Duurt ca.50 minuten.

De *Symphonie Fantastique* staat vaak op het programma van grote symfonieorkesten en is ook regelmatig te horen op de radio. Het is dan ook een aantrekkelijk muziekstuk om naar te luisteren maar zeker ook een werk om meer over te willen weten. De Franse componist Berlioz schreef dit romantische werk in 1830 op basis van zijn eigen tekst over een periode uit het leven van een artiest: hartstochtelijke liefdeswanen en koortsachtige nachtmerries zijn verklankt in vijf schilderachtige delen. *De muzikwijzer geeft de vertaalde Franse tekst en luistersuggesties.*

Antonin Dvorak - *Symfonie nr. 9 'Uit de nieuwe wereld'* 🎵

Z17-06. Gecomponeerd in 1893. Duurt ca. 50 minuten.

De negende symfonie van Dvorak is wel zijn bekendste werk en is al jaren te vinden op de hoogste plekken van de *Hart&Ziel Lijst*. Deze Tsjechische componist schreef de symfonie in zijn Amerikaanse periode. Gaat het over Amerika of heeft Dvorak heimwee naar zijn Vaderland? De luisterwijzer gaat in op de verschillende onderdelen van deze symfonie en biedt achtergrondinformatie over de componist. Men zegt dat Neil Armstrong deze symfonie bij zich had bij de maanlanding.

Edvard Grieg, *Peer Gynt Suites* 🎵

Z18-07. Gecomponeerd in 1888 en 1891.

Duurt ca. 33 minuten.

De Noorse componist Edvard Grieg componeerde toneelmuziek bij het stuk *Peer Gynt* (1876) van de schrijver Henrik

Ibsen. Jaren later stelde hij uit deze stukken twee suites samen. Deze *Peer Gynt Suites* zijn tot op de dag van vandaag zeer geliefd bij een groot publiek. In deze luisterwijzer volgt u de muziek die de fantasievolle avonturen van Peer Gynt tot leven brengt.

Modest Moessorgsky / Ravel – *Schilderijtentoonstelling* 🎵

Z17-09. in de orkestratie van Maurice Ravel. Gecomponeerd in 1874. Duurt ca. 33 minuten.

Werken van de kunstenaar Victor Hartmann vormden de inspiratiebron voor Moessorgsky's *Schilderijtentoonstelling*. Via een muzikale *Promenade* wordt de luisteraar langs de verschillende werken geleid, die door Moessorgsky op een zeer levendige en uitermate beeldende manier op muziek zijn gezet. De luisterwijzer gaat uit van de

orkestratie van Ravel die bij het publiek een grotere bekendheid geniet dan de originele pianoversie.

Franz Schubert - *Liederencyclus Winterreise* 🎵

Z16-11. Gecomponeerd in 1827. Totale duur gehele cyclus ca. 75 minuten, de acht besproken liederen ca. 30 minuten.

Met zijn liederencyclus *Winterreise* weet de componist Franz Schubert een adembenemende sfeer te creëren. De vierentwintig gedichten van Wilhelm Müller beschrijven de schijnbaar doelloze reis door een winterlandschap van een in de liefde zwaar teleurgestelde man. Tijdens zijn reis maken we kennis met zijn herinneringen, overpeinzingen, zijn eenzaamheid en de vele emoties die hiermee gepaard gaan. Schubert is beroemd om de manier waarop hij de sfeer van de gedichten muzikaal tot uitdrukking brengt. Laat u meevoeren op deze reis en maak zo kennis met het Duitse romantische lied.

Robert Schumann - *Dichterliebe* 🎵

Z17-11. Gecomponeerd in 1840, gepubliceerd in 1844.

Duurt ca. 30 minuten.

Het jaar 1840 is bekend geworden als Schumanns liederenjaar. Behalve de liederen waaruit later *Dichterliebe* is samengesteld, componeerde hij dat jaar ook de liedcycli *Liederkreis* en *Frauenliebe und Leben*, en als verjaardagscadeau voor zijn geliefde Clara een boeket liederen op gedichten van diverse schrijvers: *Myrrhen*.

Dichterliebe vertelt het verhaal van een ontluikende liefde van een dichter. De liefde blijkt echter onmogelijk en de dichter moet er afstand van nemen. De liederen van *Dichterliebe* zijn gemaakt op gedichten van Heinrich Heine, die zijn liefdesverdriet soms nogal ironisch en sarcastisch verwoordt. Is dat ook in Schumanns muziek te horen?

Richard Wagner, Delen uit *Tristan und Isolde*. 🎵 / 🎵🎵

Z18-10. Eerste opvoering in 1865. Duurt ca. 40 minuten.

Deze opera is gebaseerd op de middeleeuwse sage van Tristan en Isolde. Hun zinderende, maar verboden liefde leidt tot de noodlottige, tragische dood van beiden. De luisterwijzer beperkt zich tot vier fragmenten in verschillende enceneringen en versies. De *Liebested* geldt als een van de meest indringende ervaringen uit de muziekgeschiedenis.

TWINTIGSTE EEUW

De Blues, 'American black music' 🎵

Z18-04. Gecomponeerd begin 20ste eeuw. Duurt ca. 60 minuten.

De blues is in het begin van de twintigste eeuw in Noord-Amerika bij de Afro-Amerikanen ontstaan en heeft vele westerse populaire muziekstijlen van de twintigste eeuw ingrijpend beïnvloed. Deze

luisterwijzer geeft een inzicht in de kenmerken van de blues en een historisch overzicht van het ontstaan ervan. Ook invloeden op andere muziekstijlen komen aan bod. De rode draad in de blues is de segregatie in Amerika, die tot nu toe een rol speelt en dus nog steeds in deze muziek klinkt.

Er zijn vele korte muziekvoorbeelden opgenomen, totaal ruim één uur.

Bela Bartok - *Concert voor orkest* 🎵🎵

Z17-03. Gecomponeerd in 1943. Duurt ca. 38 minuten.

Dit in opdracht van het Boston Symfonieorkest geschreven werk behoort tot de populairste composities uit de 20e eeuw. Het muzikale idioom is gematigd modern en heel toegankelijk. De vijf delen bieden een grote variëteit aan muzikale structuren en de klankmogelijkheden van het orkest worden ten volle benut. Muzikale citaten en elementen van Midden-Europese volksmuziek zijn duidelijk te

bespeuren. Speelsheid en dramatiek wisselen elkaar af en de muziek is zeer suggestief.

Benjamin Britten - *War Requiem* 🎵🎵

Z17-05. Gecomponeerd in 1962. Duurt ca. 85 minuten.

Het *War Requiem* is een groots opgezette anti-oorlog compositie geschreven in opdracht voor de opening van de herbouwde Coventry Cathedral die in de Tweede Wereldoorlog was verwoest. Benjamin Britten combineert hierin teksten uit de katholieke requiemmis met gedichten van Wilfred Owen, die daarin zijn nietsontziende, realistische oorlogservaringen weergaf. De zeer expressieve muziek is vervat in een toegankelijk modern idioom.

Deze lange compositie vergt meer voorbereiding en besprekingstijd dan een gemiddelde luisterwijzer. Aanbevolen wordt de bespreking te verdelen over twee bijeenkomsten.

Claude Debussy, selectie uit 24 Préludes voor piano 🎵 🎵 🎵
Z18-05. Gecomponeerd 1910 – 1913. Duurt ca. 35 minuten

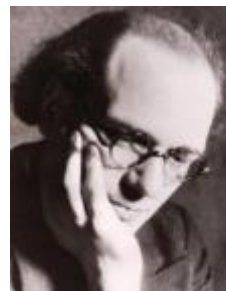
In zijn 24 Préludes roept de Franse componist Claude Debussy prachtige poëtische sfeerbeelden op. Hij doet dat onder andere met mysterieus aandoende melodieën, exotisch klinkende toonladders, vrije ritmie en subtiel gebruik van dynamiek. Het is allereerst aan de luisteraar om eigen beelden op te roepen bij de muziek. De titels, die onderaan de stukken staan, geven een suggestie van de opgeroepen beelden. Deze luisterwijzer gaat over een selectie uit de preludes.

George Gershwin - Rhapsody in Blue 🎵
Z16-04, Gecomponeerd in 1924. Duurt ca. 17 minuten.

In 1924 componeerde George Gershwin in 5 weken *Rhapsody in Blue*. Over het ontstaan van dit werk, dat onmiddellijk een groot succes was, en de discussie erover in de muziekwereld is veel te zeggen. Kunnen we het klassieke muziek, 'moderne' muziek of jazz noemen? Hoe is het met deze compositie vergaan in de loop der tijden? Hoe heeft het zowel klassieke als jazz musici geïnspireerd? Heeft het een rol gespeeld in het rassenprobleem in de USA? Deze discussieonderwerpen komen aan bod, maar vooral ook hoe het stuk is opgebouwd en welke muzikale elementen, naast het luisterplezier, te horen zijn.

Olivier Messiaen - Quatuor pour la fin du Temps 🎵 🎵
Z17-08. 1^e uitvoering in 1941. Duurt ca. 50 minuten.

De Fransman Olivier Messiaen (1908-1992) componeerde het aangrijpende *Quatuor pour la fin du Temps* in de Tweede Wereldoorlog toen hij door de Duitsers in krijgsgevangenschap werd gehouden in Stalag VIII A, een kamp in Polen. Hier waren ook een klarinettist, violist en cellist gedetineerd. Messiaen maakte een compositie voor deze combinatie van instrumenten en piano. Hij speelde zelf de pianopartij. In januari 1941 werd het stuk in een ijzige kou in een van de barakken uitgevoerd voor medegevangenen en kampwachten. Het stuk maakte op de aanwezigen een verpletterende indruk en sindsdien hoort het tot de canon van de twintigste-eeuwse West-Europese muziek.

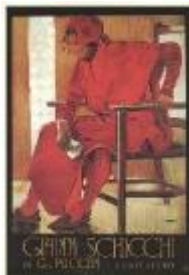
Willem Pijper - Pianoconcert 🎵 🎵
Z17-10. Gecomponeerd in 1927. Duurt ca. 12 minuten.

Een pianoconcert van de Nederlandse componist Willem Pijper gecomponeerd in 1927. Willem Pijper was de belangrijkste Nederlandse componist van de jaren twintig van de vorige eeuw. Hij kan als de leider van de Nederlandse avant-garde van die tijd worden beschouwd. Zijn pianoconcert is een van zijn belangrijkste composities en was ook buiten onze grenzen bekend. Dit pianoconcert kan als een voorbeeld van de Nederlandse muziek van de eerste helft van de twintigste eeuw worden gezien. De toon is dansend, jazzy met een toets van de lichte muziek van de 'roaring twenties'. Deze twintigste eeuwse muziek vergt concentratie, maar omdat het slechts 12 minuten duurt moet dit een uitdaging zijn!

Giacomo Puccini - Gianni Schicchi 🎵

Z16-08. Gecomponeerd in 1918. Totale duur ca. 54 minuten.

In 1918 vond de première plaats van *Il Trittico* (De Triptiek) van Giacomo Puccini (1858-1924). *Il Trittico* bestaat uit drie korte opera's (eenakters) waarvan Gianni Schicchi de laatste is. Gianni Schicchi is een komische opera. De kern van het verhaal is gebaseerd op een paar regels uit Dante's Divina Comedia.

U maakt kennis met de inhalige familie Donati die het testament waarin zij onterfd zijn verdoezelen en koortsachtig op zoek gaan naar een oplossing. Zij krijgen hierbij de hulp van Gianni Schicchi. Worden hier misschien de bedriegers bedrogen? Geniet van het hilarische verhaal, alle echte en valse emoties, een aandoenlijk liefdesverhaal en natuurlijk van de prachtige, meeslepende muziek!

Maurice Ravel - Pianoconcert in G en Pianoconcert voor de linkerhand 🎵

Z16-10. Gecomponeerd in 1929-1931. Duurt ca. 41 minuten.

Maurice Ravel (1875-1937) componeerde tussen 1929 en 1931 twee muzikaal zeer toegankelijke concerten voor piano en orkest, die naast duidelijke verschillen ook veel overeenkomsten vertonen. In beide composities worden dromerige melodieën afgewisseld met felle ritmiek en wordt veel gebruik gemaakt van jazz-effecten. Goed is te horen dat Ravel uitblonk in schrijven voor het orkest met zijn

diversiteit aan klankkleuren.

Het eerste concert bestaat uit drie delen, waarvan het eerste en laatste deel hoge eisen stellen aan de virtuositeit van de solist. Het tweede deel bestaat uit een lang uitgesponnen, typische Ravel-melodie die herhaald wordt, met daar tussenin een sublieme muzikale climax.

In het tweede concert speelt de pianist alleen met de linkerhand. Ravel schreef het voor de Oostenrijkse pianist Paul Wittgenstein, die in de Eerste Wereldoorlog zijn rechterarm had verloren. Hoewel ook in dit werk een driedeligheid is te bespeuren, gaan de onderdelen bijna ongemerkt in elkaar over.

Richard Strauss - Vier letzte Lieder 🎵

Z17-13. Gecomponeerd in 1948. Duurt ca. 22 minuten.

In 1948, een jaar voor zijn dood, componeerde Richard Strauss op gedichten van Hesse en Eichendorff vier liederen voor sopraan en orkest. Naast gevoelens van lente en levensvreugd, overheersen in deze gedichten nochtans de thema's afscheid, berusting en dood.

De muziek sluit naadloos aan bij de in de tekst vervatte emoties en is gecomponeerd in een zeer toegankelijke, laat-romantische stijl. Deze prachtige muziek geldt voor veel mensen als één van hun meest indringende luisterervaringen.

Igor Stravinsky - L'Histoire du soldat 🎵

Z16-12. Gecomponeerd in 1918. Totale voorstelling duurt ca. 1,5 uur. De besproken muziek in deze muzikwijzer duurt ca. 35 minuten.

Stravinsky (1881-1971) schreef dit stuk voor een kleine bezetting in 1918. Dus een jonge Stravinsky. Het wordt zelden in een concertzaal uitgevoerd en is zeker niet op de radio te horen. Maar vanwege de kleine instrumentale bezetting en verschillende rollen o.a. van een verteller, wordt het stuk vaak gebruikt bij kamermuziekseries of als losse productie. Het is een interessant thema: een soldaat op verlof, die zijn ziel (zijn viool) verkoopt aan de duivel.

Het verhaal kent al veel verschillende vertalingen en uitvoeringen. Er is gekozen voor een uitvoering van het Kamermuziek Festival Utrecht

2011 van Janine Jansen. Door het beperkte aantal instrumenten is de compositie heel goed te volgen.

DIVERS

Romeo en Juliet

Z18-08. Duurt ca 60 minuten.

De bekende tragedie *Romeo and Juliet* van William Shakespeare heeft vele schrijvers, dichters, schilders, choreografen en filmmakers geïnspireerd. Maar natuurlijk ook componisten van allerlei muziekgenres. Zo zijn er zeker acht opera's, veel orkestwerken en ook een aantal musicals op het thema *Romeo and Juliet* gebaseerd. Veel te veel om allemaal

te bespreken. Deze luisterwijzer is bedoeld als kennismaking met een aantal composities waarvan enkele onderdelen zullen worden belicht.

Niveau-aanduiding Luisterwijzers

In de korte teksten in deze muziekljst vindt u met 1, 2 of 3 muzieknootjes een indicatie van het niveau van de muzikwijzer. Wat houdt dit in?

Eén muzieknootje

De nadruk ligt op de beleving van de muziek, het verhaal bij een muziekstuk, de tekst van een lied, vergelijking van uitvoeringen, uitstapjes naar verwante muziekstukken, leven en werk van de componist, de intrige en aankleding van een muziektheaterstuk, etc. Muziekanalyse komt maar in beperkte mate voor.

Twee muzieknootjes

In de muzikwijzer wordt ruim aandacht geschonken aan muzikale structuren en andere muzikale aspecten. Kennis van muziktermen en

van het notenschrift is echter niet vereist. Noodzakelijke muziktermen worden uitgelegd.

Drie muzieknootjes

Er wordt enige kennis van de algemene muzikleer (maatsoorten, tempoaanduidingen, majeur/mineur, etc.) en van het notenschrift verondersteld. Kies voor deze muzikwijzer alleen als één of meer leden van uw muzik-luistergroep deze kennis bezitten.

Verantwoording keuze en totstandkoming muzikwijzers

De Senia werkgroep muzik die verantwoordelijk is voor de selectie van de muzikstukken en de muzik-luisterwijzers, bestond dit seizoen uit: Aart Appelhof, Robert van Bussel, Tjeerd Doevendans, Sandra van Kalken, Claire Verlinden en Josée Zuiver.

Vragen?

Hebt u iets te vragen aan een samensteller van een muzik-luisterwijzer? Schroom niet om een e-mail te sturen aan muziekvragen@senia.nl

De luisterwijzers zijn zo gemaakt dat u ongeveer 2 uur bezig bent met de bespreking van het muzikstuk, aan de hand van de vragen uit de luisterwijzer. Ga er vanuit dat u voor de voorbereiding minimaal 4 uur kwijt bent. Dat is minder dan u voor een leesgroep voorbereidt, maar meer dan de meeste mensen verwachten. Het is vermoeiend om 3-4 uur intensief te luisteren, waarschijnlijk zult u de voorbereidingstijd over meerdere dagen uitspreiden.

Zie ook de notitie 'Hoe muzik-luisterwijzers bespreken' die meegezonden wordt met de muzikwijzers, en te downloaden is van de website.

Maart 2018